

Gråd, om Divisionsbefalingerne ikke skulde blive overholdte i den Gråd, at man i 1872, saavidt jeg ikke husker feil, anvendte godt og vel 14 Dage til denne Øvelse. Det ærede Medlem for Randers Amts 2den Valgfreds sagde, at den første Trebiebel blev anvendt til Bataillonsøvelser, den næste Trebiebel til Brigadesøvelser og den sidste Trebiebel til Divisionsøvelser. Der kan naturligvis være noget Rigtigt deri, forsaavidt det ikke indbefatter hele Liden, thi det ærede Medlem, som vistnok er temmelig godt kjendt paa det Omraade, vil indrømme mig, at man, naar det hedder „Bataillonsøvelser“, rykker ud fra Teltleiren om Morgenen Kl. 6, arbejder med Delinger, Halvdelinger og Sektioner til Kl. 9, derefter holder Hvil og derefter begynder med, hvad det ærede Medlem betegnede som Bataillonsøvelser, der vare 1 til 1½ Time, og jeg kan da ikke sige, at Enkeltmands Uddannelse derved er forbigaaet. Det ærede Medlem siger, at det er forbudt, og det kan være, at det ærede Medlem har Ret, men det maa da være i den allernyeste Tid, thi selv efter 1870 var det ikke forbudt. Der er nu — og det ærede Medlem for Viborg Amts 4de Valgfreds (Kjær) har begyndt dermed i Dag — udtalt den Mistillid, som saa godt som Alle nærede til disse Øvelser. Jeg kan for mit Bedkommende sige, at jeg har havt Leilighed til at tale med flere Befalingsmænd — Officerer skal jeg sige, for ikke at misforstaas — som ligeledes have syntes, at det var en Øvelse, hvorved man idelig og idelig kom ind paa Gjentagelser, og hvoraf man derfor ikke hyste den Nytte, som man egentlig burde, og som var tilsligtet. Hvor meget jeg saaledes end kunde synes, at der burde foretages en Forandring, kan jeg dog ikke gaa ind derpaa, da man har Erfaringen for, at naar der bliver lagt en Disposition for denne eller hin Øvelse, som skal foretages i det Terrain, hvor man har havt Øvelser i 3 à 4 Aar, løbe Afdelingerne dog vilde af hinanden, saaledes at de ikke kunne finde hinanden. Det synes ikke at være noget Vidnesbyrd om, at man er saa godt kjendt, at man ikke behøver et større Kjendskab. Forøvrigt indrømmer jeg de ærede Medlemmer for Randers Amts 2den Valgfreds (N. P. Jensen) og for Viborg Amts 4de Valgfreds (Kjær) at det, dersom vi kunde komme bort fra disse Øvelser og faae andre, der mere lignede Feltlivet, sat i Stedet, vilde være en stor Binding, men jeg skal iøvrigt ikke gjøre nogen Modstand imod det foreliggende Forslag.

Ordføreren (Bojsen): Den høitærede Krigsminister har givet nogle Oplysninger med Hensyn til de Overstridelser, som i de forløbne Aar have fundet Sted i Anledning af Leirøvelserne. Han delte dem i to Afsnit, nemlig dem, som vare foranledigede ved de snevre Øvelser, og dem, der vare foranledigede ved de længere udgaaende Øvelser, og Grunden til Forøgelsen paa

den ene Konto antoges at være det ubvidede Agerbrug, medens den paa den anden Side var det bestandig større og større Terrain, som toges i Beslag. Jeg kan for det Første ikke undlade at udtrykke en Lovol, som ogsaa er kommen frem i Udvalget, om ikke en Del af det ubvidede og forbedrede Agerbrug er noget imaginært og tildeels foranlediget netop ved Leirfamlingerne. Jeg tror, at der ogsaa fra Krigsbestyrelsens Side var Anledning til i den Henseende at være noget opmærksom paa de Erstatningskommissioner, som behandle disse Sager. Med Hensyn til det andet Punkt, de længere udgaaende Øvelser, er det naturligt, at noget Saadant kan finde Sted, men paa den anden Side forekommer det ogsaa Hertil, at en saa stærkt stigende aarlig Udgift maatte foranledige Krigsministeren til, forud for, at noget Saadant sker eller bør ske, at indhente udtrykkelig Bevilling dertil. Det er af den Slags Ting, som kunne forudses, da der kan fattes Beslutning om, i hvilket Omfang man vil lade disse længere Øvelsere foregaa. Det, hvorover Udvalget i den Henseende fortrinsvis har anket, er, at Krigsbestyrelsen Aar for Aar løber an paa Efterbevilling paa denne Konto i et Omfang, man ikke finder at være fuldstændigt rigtigt. — Jeg skal ikke komme dybt ind paa Forhandlingerne om Betydningen af Leirøvelserne, hverken for de Menige eller for Befalingsmændene, men jeg skal kun udtale som min Erfaring og som Noget, der er naturligt, at Leirøvelserne, som væsentlig beregnede paa de høiere Befalingsmænd, let blive trættende for dem, der skulle optræde som Øvelsesapparat, thi i Virkeligheden bliver det den største Del. Det, som imidlertid bidrager til, at de blive trættende, er netop, at Forholdene i Leiren blive saa ulig de Forhold, hvorunder man i Felten virkelig kommer til at bevæge sig. Jeg tror, at der vilde vindes langt større Interesse for Øvelserne, ogsaa fra de Undergivnes Side, naar de Forhold, hvorunder man bevægede sig, blive, som det ærede Medlem for Randers Amts 2den Valgfreds (N. P. Jensen) ogsaa udtalte, noget mere svarende til de Terrainsforhold, hvorunder man vilde komme til at bevæge sig i Felten. Dette vil kun kunne ske ved en Overgang til Rantonementsøvelser, og Grunden, hvorfor man ikke er kommen nærmere ind paa dette Spørgsmaal, er den samme, som det ærede Medlem for Randers Amts 2den Valgfreds (N. P. Jensen) angav, nemlig, at det vilde være vanskeligt at komme ind paa helt eller delvis at indføre et saadant System, saa længe den nuværende Herloos bestaar. Jeg vil dog ikke dermed have sagt, at det vilde være ugjærligt, thi man vilde i en indskrænket Gråd kunne give selve Leirøvelserne en Karakter, der nærmede sig Rantonementsøvelserne, men derpaa skal jeg, som sagt, ikke komme nærmere ind. Udvalget har troet at burde lade dette ligge, da de Oplysninger,